

Gedragcode voor studenten en docenten

Ilse Meelberghs is docent aan een hbo-opleiding maar voorheen was ze lange tijd in het bedrijfsleven werkzaam. Ze wil een ethische code voor studenten ontwerpen die aan vier voorwaarden voldoet: (a) hij sluit aan bij de bedrijfscultuur waarin studenten na hun afstuderen terechtkomen; (b) hij past bij een onderwijscultuur die een krachtige leeromgeving beoogt te bieden;¹ (c) hij beschrijft kort en bondig de rolverwachtingen die docenten jegens studenten koesteren; en (d) hij beschrijft tevens de rolverwachtingen die studenten jegens de docent in zijn/haar hoedanigheid van rolmodel mogen koesteren.² Voorwaarde (d) houdt dus in dat de code zich zowel op studenten als op docenten richt, maar dat docenten uitsluitend op hun hoedanigheid van rolmodel worden aangesproken, dus op hun taak het goede voorbeeld te geven en vóór te leven wat van studenten (ad c) verwacht wordt.

Op haar weblog (9/4/2013) geeft Meelberghs een eerste proeve van de ethische code die haar voor ogen staat.³ Haar uitgangspunt is interessant. De rolverwachtingen die men in een beroepsopleiding jegens studenten stelt, moeten zo veel mogelijk de normen en waarden weerspiegelen van de bedrijfscultuur waarin studenten later terecht zullen komen. En die zelfde normen en waarden moeten opleiders ook tot richtsnoer voor hun eigen handelen nemen, zodat zij als rolmodel fungeren. Toch vind ik Meelberghs' oplossing niet helemaal bevredigend. Kennelijk is haar primaire doel een ethische code voor studenten op te stellen. Welnu, kies dan voor een tweekoloms oplossing waarin de opleiders open kaart spelen: wij verwachten van jou dat je ... (kolom 1) en jij mag dan natuurlijk verwachten dat wij van onze kant eveneens ... (kolom 2).

Deze tweekoloms vormgeving is niet alleen transparanter, maar zij maakt ook duidelijk dat Meelberghs' gedragcode geen ruimte biedt om alle ethische verplichtingen van docenten over het voetlicht te krijgen. Anders gezegd: een ethische code voor docenten (professionele dienstverleners) heeft weliswaar raakvlakken met een ethische code voor studenten (cliënten), en het is zeker nuttig dat die raakvlakken in beide codes benoemd worden, maar je moet die beide codes niet dooreenhutselen.

De raakvlakken tussen beide codes kunnen trouwens van tweeërlei aard zijn. Meelberghs stelt de *wederkerigheid* van docenten- en studentengedrag centraal. Als wij studenten bepaalde gedragsnormen opleggen, dan moeten wij zelf het goede voorbeeld geven en die gedragsnormen ook in ons eigen handelen naleven. Als wij van studenten eisen dat ze zich netjes kleden, dan moeten we zelf ook representatief gekleed gaan. Als wij van studenten verlangen dat ze in hun werkstukken geen plagiaat plegen, dan mogen ze ook verwachten dat wij ons in onze lesmaterialen van plagiaat onthouden.

Maar een tweede raakvlak betreft de *complementariteit* van docenten- en studentengedrag. Als wij bepaalde rolverwachtingen jegens studenten koesteren, dan moeten wij ook de voorwaarden scheppen opdat ze aan die verwachtingen kunnen voldoen. Als wij vinden dat studenten niet mogen spieken, dan moeten wij er ook voor zorgen dat ze zich adequaat op het tentamen kunnen voorbereiden, dat we hen zorgvuldig tentamenineren en beoordelen en dat we de kat niet op het spek binden. En omgekeerd: als wij onszelf verplichten de mails van studenten tijdig te lezen en te beantwoorden, dan vloeit daaruit voor studenten de ethische plicht voort twee keer tot tien te tellen alvorens te besluiten docenten met een e-mail lastig te vallen.⁴

Deze complementariteit zou ook in de vorm van een *tweezijdig studiecontract* kunnen worden gegoten. Wij verwachten van jou dat je ...., maar jij mag van jouw kant dan ook verwachten dat wij .... Zo'n contract is van een andere orde dan de tweezijdige gedragcode die Meelberghs voor ogen staat. Het contract voldoet uiteraard aan de voorwaarden (b) en (c), maar het past niet in het keurslijf dat in de voorwaarden (a) en (d) besloten ligt.

Wes Holleman
ethische kroniek 14-4-2013
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://ilsemeelberghs.wordpress.com/2013/02/17/is-dit-al-geprobeerd/>

² Voorwaarde (d) wordt niet met zoveel woorden door Meelberghs genoemd, maar uit haar eerste proeve van een gedragcode maak ik op dat zij deze wel als randvoorwaarde hanteert.

³ <http://ilsemeelberghs.wordpress.com/2013/04/09/een-code-of-conduct/>

⁴ Dit item is ontleend aan Meelberghs' gedragcode. Naast *wederkerige* commitments (zoals resultaatgerichtheid) laat zij dus ook *complementaire* clausules in haar gedragcode toe. Slechts met een taalkundig foefje kan dit item bij *Wederkerig Respect* worden ondergebracht: je moet elkaars belangen respecteren.